

7

Het seksisme is er nog steeds

Filosoof Nathanja van den Heuvel verbleef tussen vrouwelijke profvoetballers... en schrok

#Cameragate haalt de Tweede Kamer 'Ik trok mijn wenkbrauwen op', aldus demissionair minister Van Engelshoven. Behalve in Leiden is er inmiddels ook protest in Den Haag aangekondigd en schreven 170 wetenschappers een brandbrief

2

4

Als de staat faalt

Wantrouwen bedreigt de democratie

14

Leiden in Klare Lijn

**LITERAIR
TALENT
OPGELET**

Schrijf een
kerstverhaal en win **€250!**
zie pagina 15

Zijn zij al de baas?

Informatici onderzoeken de
macht van Siri en andere
digitale assistenten

10

Behalve bij het Lipsius ook protest in Den Haag

Ook studenten in Den Haag gaan protesteren tegen de slimme camera's bij collegezalen, door op 14 december de ingangen kort te blokkeren.

Op 7 december organiseren studenten van 13 tot 14 uur een 'walk-out' in Leiden, waarbij ze de ingang van het Lipsius blokkeren om te protesteren tegen de slimme 'classroom scanners' die op de hele universiteit hangen. Een week later staat eenzelfde protest op de planning in Den Haag. Haagse studenten hadden ook posters gemaakt om aandacht te vragen voor het protest, maar die werden 'binnen een uur weggehaald', vertellen de organisatoren.

Op maandagavond organiseerden ze een bijeenkomst, waar ongeveer dertig studenten samenkwamen om te praten over welke actie ze wilden ondernemen.

'We wilden het eerst tegelijk doen, maar we willen dat zoveel mogelijk studenten naar Leiden komen', vertelt Joris Wiebes, die het protest genaamd Unsee Us organiseert. 'Daarom doen we het een week later in Den Haag.'

Wiebes heeft de indruk dat universiteiten zich zorgen maken over het protest. De afdeling veiligheidszaken heeft contact met hem opgenomen, en ze hebben donderdag een gesprek. 'Ze zeggen dat ze zich zorgen maken over de veiligheid', zegt Wiebes, maar hij ziet daar geen reden toe. Bovendien is de actie in de buitenlucht, en roept de organisatie op de Facebookpagina op om een masker te dragen en vooraf een zelftest te doen.

Wiebes bendadrukt: 'Het is een vreedzaam protest.'

Van Engelshoven: 'Ik trok mijn wenkbrauwen op'

'Ik moet zeggen dat ik mijn wenkbrauwen wel optrok, toen ik het artikel las', zei demissionair minister van Onderwijs Ingrid van Engelshoven woensdag tijdens een debat over cybersecurity in het onderwijs. SP-Kamerlid Peter Kwint bracht de camera's onder de aandacht.

'Ik heb nog geen contact gehad met de instelling om te vragen of het klopt', reageerde Van Engelshoven, die aankondigde dat nog wel te gaan doen. 'Daar word ik graag van op de hoogte gehouden', aldus Kwint.

Het debat gaat over verschillende aspecten, merkte ze op. 'Het beveiligen van systemen zodat mensen geen toegang hebben, maar ook zorgen dat die gegevens juist worden toegepast, en dat de privacy wordt gewaarborgd.'

Instellingen moeten op dit vlak meer samenwerken, aldus de minister, en 'gezamenlijke lessen' leren. 'Ik wil echt benadrukken: leer van de fouten van een ander. Er zullen altijd fouten worden gemaakt, en datalekken plaatsvinden. Houd het niet bij je, deel het.'

'Ethical hackers kunnen hier een grote waarde hebben', zegt ze. 'Op universiteiten zijn er vast wel studenten die zo'n uitdaging aankunnen.'

@WeekbladMare

#Cameragate: een brandbrief en een bezorgde minister

Honderdzeventig medewerkers van de Faculteit Sociale Wetenschappen hebben een brief gestuurd naar de decaan, waarin ze hun zorgen uiten over de slimme camera's die zijn opgehangen bij collegezalen.

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN EN MARK REID
FOTO TACO VAN DER EB

Medewerkers van politieke wetenschappen zijn bezorgd na publicatie van het artikel van *Mare*, waaruit bleek dat de camera's, die de universiteit 'classroom scanners' noemt, veel meer kunnen dan alleen personen tellen.

Eerst was hun brief bedoeld voor hun eigen instituut, vertelt Hilde van Meegdenburg, een van de schrijvers. 'Maar uiteindelijk hebben in drie dagen tijd 170 collega's van de gehele Faculteit der Sociale Wetenschappen de brief ondertekend.' Die werd op 23 november namens alle ondertekenaars naar decaan Paul Wouters verstuurd. Hij heeft nog niet gereageerd.

'Met deze brief uiten we onze zorgen over deze ontwikkeling', schrijven de medewerkers, 'en vragen we om verheldering van het bestuur over de verenigbaarheid met de strenge regels van de Algemene Verordening Gegevensverwerking (AVG)'. Los van 'het feit dat de installatie niet naar medewerkers en studenten is gecommuniceerd en dat de beveiliging van de privacygevoelige data niet op orde was', willen de schrijvers opheldering over de hoeveelheid data die de camera's verwerken.

Volgens de universiteit zijn de camera's er alleen om mensen te tellen, maar de privacysettings stonden zodanig afgesteld dat ze veel meer analyseren dan alleen getallen. De universiteit meldde dat de camera's op privacyniveau 1 stonden. Uit gegevens die *Mare* bekeek, bleek dat minstens een camera, waarvan de login-pagina via Google was te bereiken, op privacyniveau 0 stond, en dat

daarmee dus een livestream te zien was. Onwenselijk, vinden de schrijvers. 'Zelfs op iets strengere niveaus wordt er meer informatie dan alleen bezetting geanalyseerd. Die mogelijkheden vinden we meer dan ongewenst, en zouden beperkt moeten worden.'

Er zijn ook veel vragen over wie toegang heeft tot het systeem. 'Wie beslist over welke data worden verzameld, opgeslagen en geanalyseerd? Wat voor data? Waar? En voor hoe lang? Wie houdt het gebruik van het systeem door de universiteit in de gaten?'

'Gezien de mogelijkheden van het systeem, willen we ook weten of er regelmatig onafhankelijke audits staan ingepland over het gebruik, de implementatie, en gegevensbeschermingsmaatregelen.'

Als laatste vragen de opstellers of, en welke, alternatieve oplossingen er zijn bekeken om de bezettingsgraad te meten. 'Waarom zijn de alternatieven afgewezen?'

Sinds het versturen van de brief vorige week, heeft de universiteit een mail gestuurd naar alle werknemers en studenten met uitleg. Daarin meldt het bestuur onder andere dat het privacyniveau van de camera's is opgeschroefd naar 3, het hoogste niveau, en dat er een externe audit komt, 'om zorgen weg te nemen'.

In de mail stonden enkele feitelijke onjuistheden. Zo bleek bijvoorbeeld dat er een aantal camera's nog steeds via het openbare internet waren te vinden.

Kunst gaf mij de moed om door te leven

Romancier Marcel Proust zei ooit dat de grootste werken uit de geschiedenis zijn gecreëerd door neurotici. Ik zou daaraan willen toevoegen dat deze werken óók gemaakt zijn door homoseksuelen, maar dat zeg ik misschien alleen maar omdat dat mij goed uitkomt. Maar daar hebben we het nu even niet over.

Het is niet zo heel gek dat Proust dat zei. Kijk maar naar Isaac Newton, Vincent van Gogh en de schizofrene wiskundige John Nash. Bij aardig wat grootheden uit de geschiedenis valt er een onlosmakelijk verband te vinden tussen het lijden aan neurosen zoals psychosen en zware weemoedigheid aan de ene kant en een creatief brein aan de andere kant.

Zo'n conclusie kan je op eerste gezicht trekken, maar het kan ook een gevaarlijke tendens scheppen. Namelijk dat door deze aanname neurosen worden verheerlijkt (want het brengt blijkbaar grote dingen voort) én dat je zonder het niet zo ver zal schoppen. Allebei natuurlijk niet helemaal de bedoeling, maar ik herinner me nu nog dat ik ooit met het idee kwam om Prousts citaat op de muur van het Dolhuis te plaatsen.

Waarom dat zo is, daarover kun je een heel boek schrijven. Een aanmerkelijke denkrant is dat neurotici creëren om hun eigen dood te overstijgen, depressie-elingen zijn namelijk constant met de dood bezig waardoor ze iets zoeken om daarmee te gaan.

Een andere verklaring is dat creëren de aandacht in de geest verlegt van je eigen hersenchaos naar het praktische uiterlijke, zoals een streep zetten op een verfoek. Daar is Vincent van Gogh een mooi voorbeeld van, maar eveneens de psychotische psychiater P.C. Kuiper, over wie ik eerder schreef. Zijn boek *Ver Heen* heeft als cover een van de schilderijen die hij heeft gemaakt toen hij

werd opgenomen. Hij leed aan disassociatie van de werkelijkheid (hij dacht dat hij al in de hel was), maar door dagelijks te schilderen kon hij zijn relatie met de werkelijkheid weer terugvinden.

In de periode voor, tijdens en na het Dolhuis had ik nog als passie om ook eens wat op een doek te zetten. Landschapjes waren eerst mijn favoriet, later heb ik ook de portretkunst opgepakt. Zoals ik al eerder schreef waren mijn gedachten dag in dag uit bezig met mijn lichamelijk OCD: ik was constant bezig met het 'handmatig' knippen van mijn ogen

dan wel in- en uitademen. De enige mogelijke afleiding om daar tijdelijk niet mee bezig te zijn was schilderen. Je hersenen zijn dan blijkbaar zo gefocust op het doek dat de neurose tijdelijk als sneeuw voor de zon verdwijnt. Zodra ik opstond om mijn kwasten schoon te maken kwamen de dwanggedachten weer.

Het staat nog in de kinderschoenen, maar creëren in de breedte zin van het woord wordt ook steeds meer als therapievorm gebruikt. Dat is ook niet zo gek, als je al ziet dat Kuipers normale relatie met de werkelijkheid herstelde. Dat gaf mij de moed om door te leven. Een voorbeeld van creëren als therapievorm is toneelkunst te introduceren bij mensen die aan een posttraumatische stressstoornis (PTSS) lijden.

In *The Body Keeps The Score* beschrijft Bessel van der Kolk hoe hij als traumadeskundige al snel overtuigd was om zijn patiënten op die manier te helpen. PTSS onttrekt de mens van oorspronkelijke sociale relaties door een hoge mate van teruggetrokkenheid en wantrouwen. Deze verstoorde relaties zijn weer te herstellen door patiënten een ritmisch en harmonisch theaterstuk te laten opvoeren. De patiënten ervaren hierdoor dat zij weer bij een groep horen en dus waardevol zijn aan het geheel. Kunst als therapie is zo gek nog niet.

OLAF LEEUWIS is student International Relations en haalt op deze plek herinneringen op aan zijn tijd in 'het Dolhuis'

Het lukt de overheid vaak niet om bij burgers aangerichte schade op tijd en adequaat te vergoeden. Dat leidt tot wantrouwen en bedreigt de democratie, betoogt bestuurskundige Georgina Kuipers, die onder meer de Groningse aardbevingen onderzocht. 'Het is onbegrijpelijk en moeilijk te rechtvaardigen.'

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK
FOTO KEES VAN DE VEEN/ANP

Een ondermaatse overheid

De aardgaswinning in Groningen heeft diepe sporen nagelaten in Noordoost-Nederland, waar sinds 2003 honderden aardbevingen zijn geweest. Tienduizenden huizen zijn verzakt, beschadigd en dramatisch in waarde gedaald. Maar toch komt hulp – in de vorm van versterking van woningen om schade door nieuwe bevingen te voorkomen – zeer moeizaam op gang. Sterker nog: het aantal huizen dat daadwerkelijk is versterkt is 'dramatisch laag', zegt bestuurskundige Georgina Kuipers. 'De schatting is dat zo'n vijftienduizend huizen zouden moeten worden versterkt, maar tot eind 2020 waren er pas ruim duizend helemaal klaar en was bij drieduizend huizen nog nooit iemand langsgekomen. Dat is onbegrijpelijk.'

Hoe gaat de overheid om met schade voor burgers die zichzelf – direct of indirect – heeft veroorzaakt omwille van het algemeen belang? En hoe probeert de staat de verstoorde relatie met de gedupeerde burgers weer te lijmen? Dat onderzocht Kuipers op basis van drie grootschalige overheidsprojecten: de aanleg van de Noord/Zuidlijn, de uitbreiding van luchthaven Schiphol en de gaswinning in Groningen. Volgende week dinsdag hoopt ze te promoveren op haar dissertatie *Beschadigd vertrouwen*.

De casus over de Groningse aardbevingen noemt ze een *worst case scenario*. 'Het schadeherstelbeleid is zo moeizaam op gang gekomen, dat het moeilijk is om daar rechtvaardiging voor te vinden. Misschien is dat beschadigde vertrouwen wel nooit helemaal te herstellen.' En dat kan een bedreiging zijn voor de democratie, legt Kuipers uit. 'Je zult dan minder snel meedoen met de maatschappij. Als je niet het idee hebt dat jouw stem telt, ga je ook niet stemmen. En daarmee word je ook niet meer vertegenwoordigd. Bovendien weten we uit onderzoek dat vertrouwen in de overheid ervoor zorgt dat mensen zich houden aan regels, terwijl wantrouwen in de overheid juist sterk gecorreleerd is aan corruptie. Er is een minimumniveau van

vertrouwen nodig om het democratisch systeem goed te laten functioneren.' In Groningen ging het al mis bij de vraag wie er verantwoordelijk is voor alle gescheurde muren en verzakte huizen. Is dat de overheid, die de opdracht tot de gasboringen heeft gegeven? Of is het de Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM), die ze heeft uitgevoerd? Beide, zegt Kuipers, want de NAM werkt voor het winnen van aardgas samen met Energie Beheer Nederland (EBN). Dat is weliswaar een zelfstandige onderneming, maar wel met de Nederlandse Staat als enige aandeelhouder. De overheid probeert de kosten van de bevingschade echter zo veel mogelijk op de NAM te verhalen, omdat die de directe veroorzaker is. 'De NAM heeft inmiddels aan ruim honderdduizend mensen die aantoonbaar schade hebben door de bevingen vele tientallen miljoenen betaald voor de reparatie van huizen', zegt Kuipers.

'Maar sinds dit voorjaar weigert ze bepaalde kosten te vergoeden. De NAM schat de kosten voor versterking namelijk een stuk lager in dan de overheid. Die strijd gaat nog jaren duren.' Bovendien zijn beschadigde en in waarde gedaalde huizen niet de enige kostenpost. 'Er is door de rechter ook immateriële schade vastgesteld die een vergoeding rechtvaardigt. Het gaat dan om door de problematiek veroorzaakte stress en onzekerheid bij de bewoners.' De eerste vergoedingen voor immateriële schade zijn inmiddels uitgekeerd. 'Dat is nooit eerder zo grootschalig gebeurd in Nederland', aldus Kuipers. 'Om ervoor te zorgen dat het voor de bewoners niet voelt alsof ze worden afgekocht, geeft de overheid alle gedupeerden de komende tijd de gelegenheid om over hun leed te vertellen.' Maar hoe kan het dat de gedupeerden zo lang op enige erkenning hebben moeten wachten? 'Dat komt onder meer doordat het systeem van wie

'Bij drieduizend beschadigde huizen is nog nooit iemand komen kijken'

wel en niet voor een vergoeding in aanmerking komt ondoorgroendelijk is. Het doet een beetje denken aan de kinderopvangtoeslagaffaire: er moeten ontzettend veel stappenplannen worden doorlopen, berekeningen worden gemaakt en regels en controles worden uitgevoerd voordat het geld kan worden uitgekeerd. Het is bijna niet uitvoerbaar.' Die trage afhandeling voedt de scepsis van de bewoners. Nu de gaswinning namelijk wordt afgebouwd, is de verwachting dat het aantal aardbevingen blijft afnemen. 'Hoe minder aardbevingen, hoe minder de woningen te lijden hebben. Als de NAM maar lang genoeg wacht, hoeft die mogelijk steeds minder te betalen aan versterking. Veel bewoners zien daar kwade opzet in.' Toch is er ook een ander gebeurd om vertrouwen te herwinnen. Zo is op advies van de Raad van State de bewijslast voor de bewoners van het bevingsgebied omgekeerd. 'Dat houdt in dat de

burger niet hoeft te bewijzen dat de schade het gevolg is van aardbevingen, maar dat de overheid moet ontkrachten dat de scheur in de muur het gevolg is van aardbevingen', legt Kuipers uit. 'De overheid geeft daarmee het signaal: als je een scheur in je muur hebt, is de kans wel erg groot dat dat door ons komt.' Daarvoor werd op basis van een amendement in de Tweede Kamer de Wet bewijsvermoeden gaswinning Groningen aangenomen. 'De toenmalige minister (van Economische Zaken Henk Kamp, *red.*) wilde dat eerst niet, maar de Raad van State vond het gerechtvaardigd. Dat is zeer uitzonderlijk.' Een belangrijke aanbeveling die Kuipers in haar proefschrift doet, is het inrichten van een loket waar burgers naartoe kunnen bellen met vragen. 'Dat is de *ultimate move* om de begrijpelijkheid te bevorderen. Burgers zouden zo min mogelijk moeite moeten doen om aan informatie of

een vergoeding te komen. In Groningen is dat er nooit gekomen, maar bij de Noord/Zuidlijn was die er wel. Dat heette het Schadebureau.' Voor de gedupeerden van het aardbevingsgebied komt die aanbeveling echter te laat. 'Het wantrouwen, de boosheid en de wanhoop onder de getroffen bewoners is eerder veroorzaakt door de manier waarop de overheid met de bewoners is omgegaan, dan door de aardbevingen zelf. In Groningen is inmiddels heel veel geld verstrekt, maar de manier waarop het is gegaan, is ondermaats. Zeker bij grootschalige projecten weet de overheid dat er schade aan burgers wordt aangericht. Zij moet er vooraf beter over nadenken hoe ze dat kan beperken.'

Wat er moet gebeuren: wees open en stop met bestuurlijke spaghetti

In haar proefschrift noemt bestuurskundige Georgina Kuipers zes principes waarmee de overheid schade kan afhandelen zonder het vertrouwen van de burger te verliezen.

Ten eerste is er erkenning nodig. 'Geld wordt door veel mensen gezien als een erkenning van leed dat hen is aangedaan dat niet hun schuld is. Die ellende moet worden gezien en worden vergoed. In Groningen kwam die er wel, maar te laat.'

Verder moeten burgers de kans krijgen te participeren in het proces. 'Daar was een stuk minder ruimte voor dan gewenst: de overheid liet dat namelijk over aan de NAM, terwijl een private partij veel minder dan de overheid geneigd is burgers te betrekken. Dat is hun taak niet.' Ook de begrijpelijkheid liet te wensen over. 'In het geval van Groningen was er geen centrale instantie waar ze heen konden met hun vragen of klachten. De Nationale Ombudsman noemde het "bestuurlijke spaghetti" waarbij onnavolgbaar was wie waarvoor verantwoordelijk was.' Daarnaast schortte het aan openbaarheid van informatie. 'Omdat veel bedrijfseconomische afspraken geheim worden gehouden, is nog steeds niet duidelijk wat nu de kosten zijn van het schadebeleid en welk deel daarvan door de NAM wordt betaald en welk deel door de overheid. De Tweede Kamer en de Algemene Rekenkamer hebben daarvan gezegd dat de uitgaven zo niet goed te controleren zijn.'

Ook van het vijfde principe, onafhankelijkheid, was geen sprake. 'Hoe ingrijpende de schade is, hoe belangrijker het is dat de overheid een onafhankelijke instantie instelt waar burgers terecht kunnen. Die was er heel lang niet. Pas in 2020 werd een wettelijk verankerde onafhankelijke organisatie opgericht: Instituut Mijnbouw schade Groningen.'

Tot slot moet er een beetje voortvarendheid zitten in de schadeafhandeling. 'Hoe dat in Groningen is verlopen, spreekt voor zichzelf.'

‘Deze begroting is te optimistisch’

De universiteitsraad is kritisch op de universitaire begroting 2022-2025. Die is te rooskleurig en schenkt te weinig aandacht aan structurele onderfinanciering en het oplossen van werkruimte.

DOOR VINCENT BONGERS

Op zich staat de universiteit er best goed voor. De universiteit verwacht voor 2022 een tekort van 5,3 miljoen euro. De jaren daarop worden kleine positieve resultaten genoteerd. Dat komt voornamelijk door de verkoop van grond in het Bio Science Park. Het college schrijft wel dat ‘de ruimte om risico’s op te vangen steeds geringer wordt. Een extra investering van de overheid in de Nederlandse universiteiten blijft dan ook essentieel’. Ondanks die opmerking is de universiteitsraad kritisch. ‘We hebben kanttekeningen bij het optimistische beeld dat het college schetst’, zei Bas Knapp van studentenpartij LSP, de voorzitter van de raadscommissie huisvesting en financiën. ‘Er moet meer aandacht zijn voor de systematische onderfinanciering van het wetenschappelijk onderwijs en de gevolgen voor Leiden.’ Het college wil dat Den Haag dit oplost, aldus Knapp. ‘Maar kijk ook kritisch naar de eigen organisatie. Dat zien we onvoldoende in de begroting.’ De raad schrijft aan het college dat het mogelijk moet zijn om ‘meer structurele financieringsruimte vrij te maken voor het tegengaan van de werkdrukproblematiek. Zeker nu faculteiten aanzienlijk op hun reserves hebben ingeteerd met het oog op het tijdelijk aanpakken van de werkdruk, waarna een structurele oplossing voor de werkdruk werd verwacht en deze is uitgebleven.’ Verder vond Knapp ‘het zorgwekkend dat het aantal studenten maar blijft toenemen en het aantal fte wetenschappelijk personeel afneemt’.

De groei van het aantal studenten wordt vooral in Den Haag verwacht. Nu studeren daar rond de 7000 van de in totaal 34000 studenten. In 2025 worden er 7.800 verwacht. Of die daling van het wetenschappelijk personeel er ook echt komt, is trouwens twijfelachtig. In de tabellen van de begroting neemt het aantal fte inderdaad af, maar in het stuk staat ook dat de er juist meer wetenschappelijk personeel wordt verwacht. Er is wel geld gereserveerd voor meer banen, maar dat is in de begroting niet weergegeven. Verder zijn de inkomsten uit beurzen van bijvoorbeeld NWO en privaat geld, waaraan ook banen zijn gekoppeld, door het college ‘conservatief begroot’. Volgens de raad kunnen er meer kosten worden bespaard, bijvoorbeeld door opleidingen slimmer in te richten. ‘We stellen zeker niet voor om opleidingen te sluiten, wel om te kijken of de organisatie beter kan’, zei Remco Breuker van personeelspartij FNV. ‘Dat kan betekenen dat je in plaats van vier nog maar twee werkgroepen geeft. Dan zijn die wel twee keer zo groot.’ Volgens hem moet het college ‘durven overwegen dat op termijn niet het hele opleidingsaanbod overeind kan worden gehouden. We kunnen niet alles financieren.’ De raad wil een ‘kritische blik’ op het opleidingsaanbod, ‘met in het bijzonder het aantal keuzevakken, minoren en specialisaties’. Het bestuur moet gaan praten met de faculteiten over ‘de noodzaak van de ontwikkeling van nieuwe opleidingen en specialisaties.’ ‘Je kunt ook samenwerken met andere universiteiten’, aldus Knapp. ‘Misschien kan het efficiënter door allerlei talen te clusteren.’ De raad merkte ook nog op dat de verandering van de Humanities Campus-plannen mogelijkheden op besparingen bieden. De sloop van het Doelencomplex gaat niet door. Deze ontwikkeling ‘biedt een natuurlijk moment om te sturen op een kleiner budget’.

Noodkreet bij FSW: ‘Dit is niet houdbaar’

Het is niet te handhaven dat de financiering van de universiteit achterblijft bij de voortdurend stijgende studentenaantallen, betoogde bestuurslid Rolf Oosterloo van de Faculteit Sociale Wetenschappen. ‘We hijsen de stormvlag.’

Dat zei hij tegen de faculteitsraad tijdens het bespreken van de FSW-begroting. ‘De bekostiging is gezakt naar 13 duizend euro per student. Dat is een heel groot probleem en dat erkennen alle universiteiten. Ik voel dat we, met zijn allen, op een punt komen dat we het niet meer intern kunnen oplossen. Het is de pijn van de een naar de ander schuiven. Dat zeggen we ook tegen het college van bestuur: we hijsen de stormvlag. Dit is niet goed. We willen er als faculteit meer over naar buiten treden, en ook dat het in het instellingsplan komt zodat we het er op nationaal niveau over kunnen hebben. Het kan zo niet langer, wetende dat de groei in studentenaantallen niet gaat stoppen. ‘De lumpsum-financiering is desastreus. Heel lang geleden, toen ik begon met dit werk, maakten we een vraagbegroting. We berekenden wat we nodig hadden, en dienden het in. Nu krijgen we geld, en we moeten het maar inpassen. *That’s it*. ‘We moeten hier met zijn allen uitkomen, maar tegelijkertijd willen we niet dat studenten de dupe worden. En jullie, met jullie collega’s, betalen de prijs. We zeggen tegen het college van bestuur dat ze dit moeten agenderen. Anders moeten we zelf aan de knoppen draaien, en zeggen: ‘Tja, dan wordt het minder.’ Ik moet zeggen dat de bestuurlijke gesprekken ook keren. Ze zijn minder top-down. Het worden andere gesprekken, met dit als het belangrijkste thema.’ Hij pauzeert even. ‘Is Mare hier? Oh, daar zijn mijn collega’s van het bestuur vast niet zo blij mee. Maar ach. Het mag gezegd worden. Dit systeem is niet te handhaven.’ **AK**

Minder voldoende herkansen, bèta’s boos

De faculteit Wiskunde en Natuurwetenschappen (FWN) is boos dat vanaf komend collegejaar de mogelijkheid tot het herkansen van voldoende sterk wordt ingeperkt. De universiteitsraad wil de faculteit tegemoetkomen en stelt een compromis voor.

Opleidingen hebben zogeheten onderwijs- en examenregelingen (OER-en). Daarin staan alle rechten en plichten die studie en studenten hebben. Het college van bestuur en de universiteitsraad stellen elk jaar het model-OER vast. Dat is leidend voor de opleidingen. In het model voor het collegejaar 2022-23 staat een bepaling die voor de nodige problemen zorgt. Die heeft betrekking op het herkansen van voldoende, dat nu universiteitsbreed wordt geregeld. Een student mag één voldoende herkansen per opleiding en dan telt het hoogst behaalde resultaat. Tot nu toe is dat per faculteit verschillend geregeld. Rechten heeft zeer strenge regels om zo een stormloop van herkansers te voorkomen en docenten overwerk te besparen. Daar is de regel dat het laatste behaalde cijfer telt. Dat obstakel vervalt dus volgend collegejaar. FWN heeft juist geen restricties op het aantal herkansingen voor voldoende, en de faculteit verzet zich dan ook tegen de beperkende bepaling. De faculteitsraad stuurde een brief naar de universiteitsraad met het verzoek om het herkansingsartikel aan te passen: geef een student ‘minimaal’ eenmaal de gelegenheid om een voldoende te herkansen. Die mogelijkheid heeft de raad echter afgewezen. Als er ‘minimaal’ staat in het artikel dan kunnen studenten bij andere faculteiten zich daarop beroepen en ook om meer herkansingen vragen. Daarnaast is gelijkheid ook belangrijk. Een deel van de raad vindt het niet rechtvaardig dat een student bij de ene faculteit meer mag herkansen dan bij een andere. De raad gaat mogelijk een compromis voorstellen waarin de faculteiten de mogelijkheid krijgen om studenten een, twee, of drie herkansingsgelegenheden te geven. Maar ook dit is nog niet zeker. Want het was juist de bedoeling om de regeling te harmoniseren, mede ook om de werkdruk te verlagen. Dat principe wordt dan met het compromis weer losgelaten. Het is ook nog onduidelijk of het voorstel praktisch haalbaar is en of het college ermee in wil stemmen. Nog een probleem: veel vakken hebben een papier als examen, en die vallen niet onder de herkansingsregeling. De raad zou graag zien dat studenten wel papieren kunnen herkansen die met een voldoende zijn beoordeeld. Maar ook dat is niet eenvoudig. De papieren zijn ‘praktische oefeningen’, een categorie in de OERen waaronder ook scriptsies en onderzoeksopdrachten vallen. Bovendien lijkt er geen juridische definitie te bestaan van wat een papier is. Op 6 december praat de raad met het college over de herkansingen. **VB**

Een wondere wereld vol ratten, reptielen en macabere mensen

Een half-onthoofde vrouwenpasop besmeurd met bloed voor een reeks grillige portrettekeningen of een levenloos poppenlichaam midden in een zaal vol zwart-witfoto’s. In het fotomuseum Den Haag kunnen bezoekers in het hoofd kijken van Roger Ballen. De Amerikaan, die sinds 1982 in Zuid-Afrika woont, begon zijn carrière als ecoloog, vergaarde internationale bekendheid na zijn fotoserie Platteland waarin hij het bittere bestaan van arme

witte Zuid-Afrikanners blootlegde. Daarna verbreedde hij zijn werkwijze, ging tekeningen maken en video’s schieten van volledig gensceneerde voorstellingen waarin macabere mensen, poppen, ratten en reptielen een rol spelen. In 2012 werkte hij samen met het Zuid-Afrikaanse hiphop-duo Die Antwoord aan de videoclip van ‘I Fink U Frecky’. De tentoonstelling ‘De wereld volgens Roger Ballen’ is nog tot 6 maart 2022 te bezichtigen.

Nog steeds tweedelerangs

‘Ik had de clubkleding aan, ging mee in de bus en was bij de trainingen - waar ik weliswaar niet zelf aan meedeed, maar ik voegde me wel bij de technische staf op het veld om te observeren.’ Zo belandde Nathanja van den Heuvel, filosoof van beroep, op het voetbalveld. Voor haar promotieonderzoek liep ze mee met een profteam uit de Nederlandse vrouwencompetitie en stond ze tussen de wereldtoppers, die overigens anoniem blijven in haar profschrift. ‘Het is een klein wereldje’, verklaart ze. ‘Wat je zegt kan gevolgen hebben.’ Van den Heuvel wilde weten hoe professionele voetbalsters hun sport beleven en waarom ze bereid zijn om zoveel op te offeren om de top te halen. Tijdens een week participerende observatie merkte ze dat er in de voetballerij nog steeds veel seksisme bestaat. Ondanks een stormachtige ontwikkeling van de laatste jaren wordt het vrouwenvoetbal vaak nog steeds als tweedelerangs gezien.

DOOR VINCENT BONGERS
FOTO’S TACO VAN DER EB

Toch is er al veel veranderd in korte tijd. ‘Pas in 1971 werd het verbod op competities voor vrouwen opgeheven. In 1979 werd het meisjesvoetbal door de KNVB vastgelegd in haar reglementen.’ Maar nog steeds valt er een hoop te verbeteren, merkte ze toen een groep potentiële sponsors van het mannenteam werd rondgeleid langs de skyboxen waar ook het kantoor van het vrouwenelftal zit. ‘De coaches waren net bezig de tactiek voor de komende wedstrijd te bespreken, met van die magneetjes op een bord, toen de gids zei: ‘De vrouwen kunnen hier aan de bar een rosé bestellen en lekker kletsen wanneer de mannen naar de wedstrijd kijken.’ Ik dacht: ‘Wow, wat

gebeurt hier?’ Het seksisme van die clubmedewerker sloeg echt alles. De meest stereotype ideeën over mannen en vrouwen kwamen langs uitgerekend op de plaats waar de strategie voor het vrouwenprofteam werd bepaald.’ Van den Heuvel interviewde tientallen speelsters en leden van de technische staf van clubs in Nederland en België. ‘Ik heb veel tijd gespenderd op en rond het voetbalveld en sprak speelsters in de kantine of in een bezemkast of zoiets. De speelsters vonden het prettig om met mij te spreken. Het gaf hen de mogelijkheid tot zelfreflectie.’ Uit de gesprekken bleek wel dat mannelijke collega’s weinig interesse hebben voor de vrouwenakt binnen de club. ‘Soms nemen de mannen de moeite om naar ons te komen kijken’, zegt een van de profs. Volgens een ander is ‘het oké als je de mannen op de club groet en soms maken ze tijd om een praatje te maken’. De filosoof is zelf geen grote voetbal liefhebber. ‘Dat is ook wel een reden waarom ik zo geïnteresseerd was in dit onderzoek. Het is ook niet mijn missie om te zorgen dat het Nederlands elftal het volgende toernooi wint. Ik moet zo neutraal mogelijk blijven.’ Maar toen in 2017 het Nederlands elftal in eigen land Europees Kampioen werd ‘was dat wel een emotioneel moment’, geeft ze toe. ‘Misschien heb ik zelfs wel een traantje gelaten. Die overwinning raakte me wel, want ik leefde met het team mee. Ik had gesproken met topspelsters die toen in dat elftal zaten. Het was voor mij duidelijk welke offers zij hadden gebracht om dit voor elkaar te krijgen.’ ‘Ik blijf altijd spelen’, vat een international het samen. ‘Tegen Duitsland brak ik al na tien minuten mijn neus, toch bleef ik spelen.’ Van den Heuvel: ‘Je moet er heel veel voor opzij zetten: je familieleden, soms ook een kindervriend, maar zeer zeker ook je gezondheid. Ik heb een speelster geïnterviewd die zeven maanden in een donkere slaapkamer had gelegen nadat ze voor de vierde keer een hersenschudding had opgelopen. Heel heftig. Sowieso is de kans op schade aan de hersenen een probleem in het voetbal waar meer aandacht voor nodig is.’ >

Stoer en bikkelhard zijn, van die veronderstelde typisch mannelijke waarden, zijn bepalend in de voetbalcultuur, aldus de onderzoeker. 'Alles wat als vrouwelijk zou kunnen worden omschreven, empathisch en zorgzaam bijvoorbeeld, doet afbreuk aan de kans op sportief succes. Het idee dat nog steeds overheerst is dat je moet spelen als een man als je succesvol wil zijn.'

Mannelijkheid wordt verheerlijkt, op het veld dan. 'Maar het vrouwenvoetbal moet dan wel sexy verpakt worden. Want dat verkoopt aan mannen en die vormen een belangrijke markt, is de gedachte.' Die tegenstrijdige gendernormen zijn verwarrend en irritant voor speelsters. 'Er zijn profs die zeggen: "Ik snap dat een tijdschrift voor de verkoop vraagt om een interview met de knappe blonde speelster en mij niet." Ze begrijpen het maar vinden het tegelijkertijd belachelijk, want het moet gaan om de prestaties op het veld.'

De spelers waren heel openhartig over genderrolpatronen. 'Ik heb ook vrouwen gesproken die in de eerste competitie in 1971 speelden, de pioniers van het vrouwenvoetbal. Een van hen vertelde dat toen zij jong was en de jongens op het veld trainden, dat dan de meisjes alleen aan de zijkant mee mochten rennen. Maar ook later werden speelsters letterlijk buitengesloten. Dan mochten ze niet op het voetbalveld trainen maar op een grasveldje daarnaast.' Een voetbalster vertelde dat ze eigenlijk als kind niet mocht meedoen met de F'jes, totdat ze haar haar kort knipte zodat niemand zag dat ze een meisje was. Haar ouders steunden haar en deden alsof het de normaalste zaak van de wereld was.

Maar nog steeds voelen speelsters zich buitengesloten. 'Er is echt nog winst te behalen bij de clubs zelf. Vrouwelijke voetballers spelen dan wel bij Ajax, Feyenoord of PSV, maar hun trainingen zijn dan op ongunstige tijdstippen. Of een trainer van de mannen loopt zomaar de kleedkamer binnen. Dat mag dan gewoon, omdat die coach hen niet als gelijkwaardig beschouwt. Vrouwen worden toch gezien als

tweederangs goederen.'

Verder hebben de speelsters ook nog te maken met lichamelijke eisen. 'Ze worden steeds gewogen en gemeten. Hun lichaam is continu onder surveillance. Het is een cultuur van lichaamsdressuur, ook bij de mannen. De speelsters worden enorm gedisciplineerd. Dat betekent ook dat ze hun mond moeten houden als ze het ergens mee eens zijn. De coach is namelijk bepalend voor jouw succes.'

Wat dat betreft zijn er wel raakvlakken met de wetenschap. 'Ook daar is vaak een persoon bepalend, namelijk de hoogleraar. In die situatie zijn medewerkers veel sneller bereid om hun mond te houden, het gedrag van een professor te slikken en misstanden niet aan te kaarten. Want als iemand dat wel doet dan kan dat negatieve consequenties voor diegene hebben.'

Voetbal en ook andere professionele sporten zijn toch vooral gericht op één ding: speelsters opleiden om te winnen en zo geld te verdienen. 'Als je het daar niet mee eens bent, moet je maar oprotten. Maar het gaat om het vinden van een balans: een club moet er voor zorgen dat sporters op een veilige manier in die wereld terechtkomen, want het is nu een supergezonde cultuur. Het zou bijvoorbeeld verstandig kunnen zijn als voetballers een helm gaan dragen.'

Maar los van de gezondheid zijn er al een aantal zaken die de clubs kunnen doen om te zorgen dat vrouwen niet worden buitengesloten. 'Dat kan door vrouwen op een normaal tijdstip te laten trainen op het hoofdveld en hun kleedkamer een veilige plek te laten zijn waar niet zomaar iedereen kan binnenkomen. Zorg dat vrouwen echt geaccepteerd worden, dat empathisch zijn ook gewoon mag binnen de voetbalwereld en dat je je als vrouw niet als een man hoeft te gedragen om succesvol te zijn.'

Nathanja van den Heuvel, *Towards a Feminist Playology*, promotie op 9 december

'Tegen Duitsland brak ik al na tien minuten mijn neus, toch bleef ik spelen'

Voetbal is het allerbelangrijkste in hun leven, zeggen de speelsters, maar toch ook weer niet

Waarom ambiëren vrouwen ondanks alle ontberingen toch een carrière in het profvoetbal? 'Speelsters vertelden mij dat "voetbal eigenlijk niet zo belangrijk is als je het vergelijkt met waarden als economische zekerheid, een goed sociaal leven en gezondheid"', zegt Nathanja van den Heuvel. 'Ik omschrijf dat als wereldse waarden. Maar tegelijkertijd vinden ze "voetbal het allerbelangrijkste dat er is."

'Wat je ziet is dus een paradox: er komen twee onvereenigbare waardesystemen samen, twee verschillende manieren om invulling te geven aan het begrip belang. Een opmerking van een speelster die aan bed gekluisterd was vanwege ernstig hoofdletsel is treffend: "Nu denk ik wel eens, tja ik zou die bal niet moeten koppen. Als ik er goed over nadenk dan zou ik stoppen met voetbal. Maar ik doe het niet. Het is gek, het is gekkenwerk."

'Er is dus iets aan voetbal wat niet kan worden verklaard in termen van wereldse waarden als gezondheid en sociaal welbevinden, maar er tegelijkertijd mee kan concurreren, of ze zelfs overstijgt.

'Met behulp van de spelfilosofen als de Leidse hoogleraar Johan Huizinga stel ik voor de bereidheid tot het brengen van offers te begrijpen in termen van het spel. De voetbalsters offeren niet zozeer wereldse waarden op voor andere wereldse waarden, bijvoorbeeld gezondheid voor financiële zekerheid, maar voor de spelwereld. Dit betekent dat de voet-

balsters niet alleen leven volgens de wetten en regels van de echte wereld, maar ook volgens die van de spelwereld. Het spel brengt de voetbalsters meer dan de wereldse waarden.

'Voetbal is voor hen alsof ze in een andere werkelijkheid stappen waar die waarden niet tellen. Dat geeft de ervaring van vrijheid, en dat is een zeer krachtig gevoel.'

De supporter kent die sensatie ook. 'Ik kan ook helemaal meegenomen worden door een wedstrijd, dan zit ik me op de bank haast op te vreten van de spanning. Je leeft mee en komt ook in de spelwereld. Het is geen strijd op leven en dood, maar als je er in zit lijkt het belangrijker dan een oorlog in de echte wereld.'

Het belang van het spel kan volgens haar ook iets toevoegen aan feministische theorie. 'In het liberaal feminisme gaat het in eerste instantie om gelijke rechten, kansen en mogelijkheden. Vanuit dat perspectief bekeken is het een goede zaak dat vrouwen nu ook topvoetbal kunnen spelen. Al zijn er natuurlijk allerlei kanttekeningen rond beloning en gendernormen.'

Uit een marxistisch perspectief is topsport 'gewoon fout'. 'Het maakt misbruik van lichamen. Je perst meerwaarde uit iemands lichaam om geld te verdienen. Als dat lichaam niet meer voldoet wordt het aan de kant gezet als grofvuil.' Beide theorieën hebben 'iets waars', vindt Van den Heuvel. 'Maar dat geldt ook voor het idee van de spelwereld.'

Lockdown trof vooral jonge onderzoekers

Voor wetenschappers met thuiswonende kinderen waren de kloos toen de universiteiten in lockdown gingen. De switch naar online doceren en het tegelijkertijd begeleiden van de kinderen nam veel tijd in beslag. Dat ging ten koste van onderzoek en gaf veel extra stress.

DOOR VINCENT BONGERS

Die conclusie trekken De Jonge Akademie en het Landelijk Netwerk Vrouwelijke Hoogleraren in een rapport waarin wetenschappers van de veertien universiteiten en de instituten van de KNAW is gevraagd naar de effecten van de lockdown op hun werk. De onderzoekers stuurden een uitnodiging naar meer dan 34.000 wetenschappers. Uiteindelijk vulde 17 procent van de aangeschreven wetenschappers de enquête in. Uit de cijfers blijkt dat de crisis het meest ingrijpend effect had op onderzoekstijd van wetenschappers: 40 procent gaf aan daar door corona minder ruimte voor te hebben gehad. Er moest meer tijd besteed worden aan doceren. Dit is problematisch omdat wetenschappers juist op onderzoek worden afgerekend.

Maar de impact van corona was het heftigst op wetenschappers met schoolgaande kinderen. Die zaten ook thuis gedurende de lockdown en volgden online onderwijs. Bij deze groep onderzoekers werd een afname aan onderzoekstijd gerapporteerd die twee keer zo groot is als bij de groep zonder thuiswonende kinderen.

Onderzoek raakte op de achtergrond, maar de wetenschappers kwamen ook in de knel met hun overige werkzaamheden en de zorg voor de kinderen. Het lukte lang niet altijd om alle taken voor de universiteit te doen, en de kwaliteit van het afgeleverde werk was ook vaak minder goed.

Vrouwen met kinderen worstelden vaker dan mannen met de balans tussen werk en zorg. De onderzoekers merken wel op dat de vrouwen die de enquête invulden vaker aan het begin stonden van een academische carrière dan de mannen die reageerden. Het hebben van een tijdelijk contract maakte het vinden van de balans ook moeilijker. De gevolgen zijn groot, vooral voor jonge wetenschappers. Meer dan de helft van de promovendi, postdocs en universitair docenten in een tenure track verwachten dat ze niet op tijd hun onderzoek kunnen afronden. Het is ook deze groep die het meest stress en angst ervaart tijdens de lockdown. Een ander punt van aandacht is dat de jonge onderzoekers door al deze lastige omstandigheden minder vaak een beursaanvraag deden dan hun oudere collega's. Hierdoor verzwakt hun positie nog meer.

De opstellers van het rapport hebben de nodige aanbevelingen. Zo moet er meer geïnvesteerd worden in de groep jonge kwetsbare wetenschappers om een braindrain te voorkomen. Verder is het van belang om minder de focus te leggen op onderzoek als graadmeter van de kwaliteit van een wetenschappelijk medewerker.

Man aangehouden voor beroving studenten

De politie laat weten dat ze op 19 november een 26-jarige man uit Den Haag heeft aangehouden naar aanleiding van verschillende tips. De man wordt verdacht van het beroven van twee studenten afgelopen september.

DOOR MARK REID

In de nacht van 15 op 16 september zou hij twee studenten die op een bankje aan het Kort Galgewater zaten met een vuurwapen hebben gedwongen hun telefoons af te geven. Toen die niet waardevol genoeg bleken te zijn, liet de overvalleur het tweetal daarna meelopen naar de dichtstbijzijnde pinautomaat. Toen die buiten werking bleek, moesten de studenten, nog steeds onder schot, meelopen naar een volgende pinautomaat. Uiteindelijk dwong de man de twee studenten tot zeven uur 's ochtends mee te lopen van pinautomaat naar pinautomaat. Met een buit van 200 euro en de twee telefoons stapte de dader op de trein richting Den Haag. Twee dagen na de eerste beroving deed zich in Leiden een vergelijkbaar misdrijf voor. Een 24-jarige man werd bedreigd door een man met een vuurwapen, en moest ook zijn telefoon op fabrieksinstellingen zetten en afgeven. Hij wist echter te ontkomen. De dader - vermoedelijk dezelfde - pakt daarna opnieuw de trein naar Den Haag. Beelden van de beroving zijn getoond in het televisieprogramma *Team West*. Naar aanleiding van de uitzending zegt de politie tips binnen te hebben gekregen waarmee ze de vermoedelijke dader hebben kunnen aanhouden.

Zijn we (al) slaven van Siri?

We hebben allemaal een digitale assistent in onze broekzak die ons voorziet van advies. Maar hoe geneigd zijn we om dat ook over te nemen? Leidse informatici onderzochten hoe mensen zich conformeren aan hun Siri of Google Home.

DOOR MARK REID
BEELD JOOST MARCELLIS

Al in de jaren 50 waren onderzoekers bezig om te kijken hoe snel mensen zich conformeren aan anderen. Wie in groepsverband een vraag moet beantwoorden, is geneigd om mee te gaan met de meerderheid - zelfs als bekend is dat dat antwoord onjuist is.

Met de steeds grotere aanwezigheid van kunstmatige intelligentie ligt de vraag open of hetzelfde effect ook bij computers aanwezig is. Bestaat er iets als robot *peer pressure*? Donna Schreuter deed tijdens haar Master Media Technology onderzoek naar dit onderwerp en publiceerde erover in *Minds and machines*.

'We gebruiken steeds meer kunstmatige intelligentie en mensen vertrouwen er steeds meer op om taken te verrichten', vertelt ze. 'Als robots steeds verder doordringen in ons dagelijks leven is het belangrijk om te weten hoe mensen er mee communiceren en hoe zich dat verhoudt

tot communicatie tussen mensen onderling.'

De Leidse informatici waren niet de eerste die hier onderzoek naar deden. In een experiment aan de universiteit van Yale zetten onderzoekers mensen aan tafel met een paar robots om een spel te spelen. Elke robot kreeg een eigen naam, kleren en een opvallend hoedje. Uitsluitend: in ongeveer een derde van de gevallen gingen de deelnemers mee met de suggesties van de robots.

Voor de Leidse onderzoekers is die proef interessant, maar niet zo relevant voor het dagelijks leven. Want

hoe vaak zit je nou echt te kaarten met een robot met een jurk aan?

Volgens universitair docent Peter van der Putten, die meewerkte aan het onderzoek, is het daarom veel interessanter te kijken naar de interacties die we dagelijks hebben met de digitale assistenten in onze broekzak.

'Iedereen denkt bij robots meteen aan een invasie van blikken wezens zoals je die in Hollywoodfilms ziet. Dat gaat niet snel gebeuren, maar de robots zijn er eigenlijk al wel. Ze zijn alleen niet van blik, het zijn de spraakassistenten zoals Siri of Google Home. Daarvan zijn er al miljoenen.'

Om te testen of mensen snel meegaan met de suggesties van hun digitale assistent ontworpen de informatici een experiment. Ze vroegen een aantal proefpersonen om mee te doen aan een quiz. Bij elke vraag gaf een digitale assistent een hint die bedoeld was om de mens over te halen een ander

antwoord te kiezen. De hints waren allemaal feitelijk juist, maar mogelijk misleidend. Bij de vraag 'Uit hoeveel ringen bestaat de Olympische vlag?' kregen de deelnemers bijvoorbeeld als hint: 'De Olympische ringen vertegenwoordigen continenten. Volgens mijn bronnen zijn er zeven continenten.' Helemaal waar, maar het leidt niet naar het goede antwoord: vijf ringen.

De proefpersonen werden in drie groepen verdeeld. De eerste kreeg de robothint alleen in tekstvorm te zien. Dat bleek weinig overtuigend te zijn en veranderde praktisch nooit de mening. De andere twee groepen kregen een computerstem te horen, eentje met een typische robotstem, de andere veel menselijker. Toen wisselde 89 procent van de deelnemers minstens een keer van antwoord. Of de stem robotachtig of menselijk was bleek weinig verschil te maken.

Aanvallend hadden de onderzoekers verwacht dat meegaande mensen sneller zouden reageren op de robothints, maar dat bleek niet zo te zijn. Voorafgaand aan het onderzoek moesten alle proefpersonen een korte vragenlijst invullen over hoe meegaand ze zichzelf vonden.

Hoe meegaander iemand is, des te eerder zou iemand gevoelig zijn voor robot-groepsdruk, was de veronderstelling. Maar dat bleek niet uit de resultaten.

Wel vonden de onderzoekers een andere relatie. Mensen die technologisch onderlegd zijn lieten zich veel minder snel overtuigen door de digitale assistent dan anderen. Volgens Van der Putten komt dit doordat mensen met technische kennis makkelijker door de illusie van menselijkheid heen prikken.

'Het gaat er niet om dat die technisch onderlegde mensen een ander karakter hebben of slimmer zijn, maar ze zijn zich misschien beter bewust van de beperkingen van de technologie en laten zich daarom minder snel overtuigen.'

Wat er zou gebeuren als onze digitale assistenten nog meer menselijke eigenschappen zouden krijgen, bijvoorbeeld een gezicht, is volgens de onderzoekers nog niet duidelijk, maar wel een interessant vervolgonderzoek.

Schreuder: 'Als mensen meer menselijke eigenschappen toedichten aan een robot, zou ik verwachten dat mensen zich ook vaker aan hen conformeren. Maar een robot een menselijk gezicht geven leidt niet altijd tot een meer menselijk voorkomen.' Hiermee doelt Schreuder op de zogeheten *uncanny valley*, de griezelvallei waarin robots rechtkomen als ze net niet helemaal perfect op mensen lijken. Een rare beweging, onnatuurlijke houding of een zieloze blik - ons brein pikt dat soort onmenselijke trekjes heel snel op en dat leidt tot een ongemakkelijk en vervreemdend gevoel.

Van der Putten: 'Als de verwachtingen van menselijkheid te hoog zijn en de robot dat niet echt kan waarmaken, stort het vertrouwen in de robot in. Ik verwacht dat mensen dan ook weinig meer van de robot zullen aannemen.'

De informatici zelf zijn nog geen trouwe gebruikers van de digitale assistenten. Schreuder: 'Ik gebruik het alleen voor simpele taken als een wekker zetten. Misschien dat ik het meer ga gebruiken als ze in de toekomst meer kunnen.' Van der Putten: 'Ik gebruik Siri eigenlijk alleen om 's ochtends te kijken wat voor weer het is en ik nog geen zin heb om de gordijnen open te doen.'

COLOFON

Mare: Rapenburg 38, 2311 EX Leiden
Postbus 9500 2300 RA Leiden
Telefoon 071-527 7272
E-mail redactie@mare.leidenuniv.nl
Website mareonline.nl
Twitter @weekbladmare
Instagram @weekbladmare
Facebook: Leids Universitair Weekblad Mare
De redactie is op vrijdag gesloten.
Oplage circa 10.000

Hoofredactie: Frank Provoost
frank.provoost@mare.leidenuniv.nl

Redactie: Vincent Bongers
vbongers@mare.leidenuniv.nl
Anoushka Kloosterman
a.s.kloosterman@mare.leidenuniv.nl
Sebastiaan van Loosbroek
s.p.van.loosbroek@mare.leidenuniv.nl
Mark Reid, m.a.reid@mare.leidenuniv.nl
Susan Wichgers, s.wichgers@mare.leidenuniv.nl
Pim Bakx (stagiair), pimfbakx@gmail.com

Medewerkers: Vera Arntzen | Remco Breuker | Omar Ghaly | Maia de Quay | Olaf Leeuwis

Fotografie: Taco van der Eb | Marc de Haan

Illustraties: Bas van der Schot | Bandirah | Silas.nl

Art direction en vormgeving:
Marcel van den Berg, joostmarcellis.nl

Drukwerk: Rodi Rotatiedruk, Broek op Langedijk

Advertenties: Bureau van Vliet B.V.
Postbus 20 2040 AA Zandvoort,
Telefoon 023 - 571 47 45
E-mail sales@bureauvanvliet.com
https://bureauvanvliet.com/advertentie/Weekblad

Redactieraad: Kutsal Yesilkagit (voorzitter) | Frank Israel (vice-voorzitter) | Alexander Pleijter (secretaris) | Willem van der Does | Annemarie Drahmman | Nour Eldin Emara | Zoë van Litsenburg | Roel van Niekerk | Frank Rensen | Marten Jesse Pot | Hermelijn Smits

Mis niets en download nu de Mare-app

MARETJES

De prijs voor een Maretje bedraagt €9,- per 30 woorden, opgegeven via redactie@mare.leidenuniv.nl uiterlijk t/m maandag 16.00 uur. Maretjes aangeboden voor commerciële doeleinden worden niet geplaatst, evenmin als Maretjes waarin zaken worden aangeboden die de waarde van 4.500 euro te boven gaan.

Doe meer met je kennis! Vrijwilligers gezocht voor één uur per week **bijles en huiswerkbegeleiding** op verschillende locaties of bij de leerling thuis. **Leiden-Noord**, 13 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. **Voortgezet onderwijs**: *Drie leerlingen. *Nederlands, brugklas. *Nederlands, 2 vmo-tl. *Engels, economie, mbo niveau 2. Biologie, mens en maatschappij, wiskunde, 2 vmo. 8Taal, rekenen, mb0 1, entreeopleiding. 8Engels, organisatiehuiswerk, leren van toetsen, brugklas mavo. *Wiskunde, brugklas mbo. *Wis-

kunde, burgklas havo/vwo. *Wiskunde, scheikunde, 6 vwo. **Leiden-Zuid**, 3 leerlingen **basisonderwijs**, groep 4 t/m 8. *Ook hulp gevraagd bij organisatie van de bijles, één of twee middagen per week. **Onderwijswinkel Arubapad 2** (Het Gebouw), ma, wo en do 15-17u. Tel. 071-5214256. E-mail: hdekoomen@owwleiden.nl.

Maretjes-extra zijn bedoeld voor semi-commerciële instanties. De prijs voor een Maretje-extra is €23,- incl. BTW voor elke vijftiendertig woorden. U kunt deze advertenties uiterlijk op de vrijdag vóór het verschijnen van Mare opgeven bij Bureau van Vliet B.V., postbus 20, 2040 AA Zandvoort, telefoon 023-571 47 45. E-mail: Zandvoort@bureauvanvliet.com

Speciaal voor de Universiteit Leiden

Wij zijn de zorgverzekeraar voor de Universiteit Leiden!

De Universiteit Leiden en Zorg en Zekerheid hebben afspraken met elkaar gemaakt over de zorgverzekering voor 2022.

Wij bieden een ruim aanbod verzekeringen en voordelen:

- Kortings op de basisverzekering en aanvullende verzekering
- Extra korting bij vrijwillig eigen risico
- Uniek: deel je tandartsvergoeding met je partner
- Betaal en declareer via onze app

Bekijk ons ruime aanbod verzekeringen en alle voordelen op zorgzekerheid.nl/universiteitleiden

NIEUWS

Wat bijna niemand weet: geen enkel vak is verplicht

Volgens de wet mogen studenten hun eigen curriculum samenstellen, maar de meeste universiteiten communiceren daar niet duidelijk over. Daardoor lopen sommige studenten meer vertraging op dan nodig is.

DOOR SUSAN WICHGERS

Waarschijnlijk heb je er nog nooit van gehoord, maar wettelijk gezien kun je aan alle Nederlandse universiteiten een zogenaamd 'vrij onderwijsprogramma' volgen. Dat houdt in dat je niet voor een standaard bachelor of masteropleiding zoals rechten of psychologie kiest, maar je eigen vakkenpakket samenstelt.

In de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek staat daar het volgende over: 'Een student die is ingeschreven voor een opleiding in het wetenschappelijk onderwijs kan, uit onderwijseenheden die door een instelling worden verzorgd, een programma samenstellen waaraan een examen is verbonden.' (Artikel 7:3j. Vrij onderwijsprogramma in het wetenschappelijk onderwijs) Dat kan handig zijn als je geen studie kan vinden die bij je past, of als je een aantal vakken niet interessant vindt. Er zitten wel wat voorwaarden aan: het vakkenpakket moet samenhang hebben (dus geen mengmoes van zowel rechten als biologie, bijvoorbeeld) en in de meeste gevallen moet het worden goedgekeurd door een examencommissie. Maar, misschien nog wel belangrijker: het betekent ook dat in principe geen enkel vak verplicht is. Onder het vrije onderwijsprogramma zou je ieder vak kunnen vervangen met een ander gerelateerd vak, tenzij het verplichte vak een ingangseis is voor een scriptie of een ander vak dat je wil gaan volgen.

Dat zou voor studenten die door een of twee specifieke vakken een extra jaar moeten studeren mogelijk vertraging schelen, omdat ze die vakken in een vrij onderwijsprogramma door andere vakken kunnen vervangen.

Woordvoerder van Universiteit Leiden Caroline van Overbeeke laat weten dat er in Leiden maar een beperkt aantal studenten is dat een vrij onderwijsprogramma volgt. 'In uitzonderlijke gevallen is het een goede mogelijkheid om maatwerk te bieden. Er is bij deze mogelijkheid een risico op studieovertraging, denk aan overlappende roosters en pieken en dalen in de studielast, en verminderde toegang tot masteropleidingen doordat studenten vakken missen.'

Dat er maar een beperkt aantal studenten gebruik van maakt, is niet zo vreemd: op de website van de universiteit is er niks over dit vrije onderwijsprogramma te vinden, tenzij je de Onderwijs- en Examenreglementen (OER) erop naslaat. Maar als je niet weet dat de mogelijkheid bestaat, ga je er ook niet naar zoeken.

Volgens de woordvoerder is een vermelding op de website niet nodig, omdat het al in de OER van elke opleiding beschreven staat. Daarnaast benadrukt Van Overbeeke de mogelijkheden tot eigen invulling in bestaande studies: 'Zo hebben alle opleidingen vrije keuzeruimte, zowel binnen als buiten de eigen opleiding, kennen veel opleidingen meerdere afstudeerrichtingen en kunnen studenten naar het buitenland of aan een andere Nederlandse universiteit studeren.' Uit een rondvraag langs verschillende examencommissies blijkt dat er de laatste jaren geen verzoeken tot goedkeuring van een vrij onderwijsprogramma zijn ingediend. Ook een medewerker van Plexus laat weten dat er zelden naar wordt geïnformeerd. Dat wijst mogelijk op de onbekendheid van het programma onder studenten.

Andere universiteiten hebben het vrije onderwijsprogramma ook uitsluitend in de OERen staan. Alleen Wageningen University (WUR) informeert er actief over, als je op hun website zoekt naar de opleidingen die ze aanbieden.

'Als je het gevoel hebt dat de bestaande bachelor- of masteropleiding niet helemaal bij jou past, of je hebt meer bredere interesses, dan kun je besluiten om je bachelor- of masterprogramma zelf samen te stellen in een zogenaamd 'vrij programma'', staat er op de onderwijspagina.

Waarom vermeldt de Wageningen University het vrije onderwijsprogramma in tegenstelling tot andere universiteiten wel expliciet? Vincent Koperdraat, woordvoerder van de WUR: 'De vraag is misschien eerder: waarom zou je dat niet op je website vermelden?'

Vanwege de korte termijn kon Koperdraat niet achterhalen hoeveel Wageningse studenten het vrije onderwijsprogramma volgen. 'Maar in het kort: wij bieden dat vrije onderwijsprogramma al heel lang aan. Ons onderwijs is sowieso al gericht op individueel maatwerk. Juist omdat we de samenwerking tussen verschillende disciplines belangrijk vinden, werkt dat heel goed.'

Als je niet weet dat het kan, ga je er ook niet naar zoeken

Oproep: geen toegangsbewijs in het hoger onderwijs

Nederlandse universiteiten en hogescholen roepen het kabinet dringend op om het coronatoegangsbewijs zoals het kabinet nu voorstelt niet in te voeren. Het is te ingrijpend, slecht voor de toegankelijkheid en praktisch onuitvoerbaar.

DOOR SEBASTIAAN VAN LOOSBROEK

Dat schrijven de onderwijskoepels Universiteiten van Nederland (voorheen VSNU) en Vereniging Hogescholen in een brief aan het kabinet en de Tweede Kamer. Deze week wordt over het coronatoegangsbewijs (CTB) gedebatteerd. De instellingen hebben meerdere bezwaren. Zo beperkt een coronatoegangsbewijs de toegankelijk-

heid, omdat studenten die zich niet willen of kunnen vaccineren, zich niet kunnen laten testen of geen herstelbewijs hebben, de toegang tot de onderwijsinstelling moet worden ontzegd. 'Dit kan mogelijk verdere polarisatie in de hand werken.'

Het kabinet verplicht instellingen wel om deze groep studenten een volwaardig alternatief programma aan te bieden. Onhaalbaar, aldus de koepels: 'De werkdruk van docenten is al ruim anderhalf jaar onverminderd hoog. Van personeel kan niet gevraagd worden om naast het fysieke onderwijs een volwaardig, studeerbaar online programma aan te bieden.'

Ook zou het plan niet proportioneel

zijn. 'Op hoger onderwijsinstellingen zijn geen grote clusters van besmettingen gesignaleerd. Met meer dan zeventig procent gevaccineerden in de leeftijdsgroep van onze studenten lijkt de beschermingsgraad hoog. Als we ervan uitgaan dat vaccinatie en herstel beschermen tegen een ernstig verloop van corona, is het overgrote deel van de studenten op dit moment goed beschermd.'

Maar bovenal is het plan praktisch onuitvoerbaar. 'Een universiteit of hogeschool is geen festivalterrein of restaurant. Op honderden locaties verspreid door heel Nederland worden per dag duizenden colleges, werkgroepen en praktijklessen gegeven. Het is ondoenlijk om

op al deze locaties iedereen te controleren.'

De instellingen zeggen te begrijpen dat een CTB als uiterste noodmaatregel kan worden ingevoerd. Maar dat moet dan anders worden vormgegeven. 'Naar voorbeeld van onder meer Duitsland pleiten wij ervoor om de controle dan steekproefsgewijs te doen.' Ook zien ze wel wat in een app die wordt gebruikt op een universiteit in Canada, waarmee studenten voorafgaand aan een college inchecken. Daarin geven de studenten aan of ze zijn gevaccineerd, hersteld of getest. Het systeem geeft vervolgens groen licht om naar de campus te gaan of een rood licht als niet aan de voorwaarden wordt voldaan.

GEEN COMMENTAAR

DOOR ANOUSHKA KLOOSTERMAN | ILLUSTRATIE SILAS.NL

Als universiteitskrant zijn we gewend aan warrige woordvoerderstaal en in mist gehulde rapporten. De sport is om daar wat concreets uit te vissen. Topsport zelfs, als er strategische plannen met de titel *Vrijheid in verbondenheid* (of iets dergelijks) op ons bureau belanden. Dan zijn we blij dat we geen raadsleden zijn.

Toch overheerst frustratie. Wat bedoelen ze nou eigenlijk? Niemand weet het. Het plan van de faculteit Geesteswetenschappen om een brede talenbachelor op te zetten is dan ook een regelrechte verademing. Het doel is lekker duidelijk: de faculteit heeft geld nodig, dus er moet een opleiding komen die meer studenten trekt. Maar, denken sommige lezers misschien: heeft de faculteit niet al zo'n geldkoe?

Dat klopt. De bachelor internationale studies trekt jaarlijks zo'n vijfhonderd studenten, barst uit zijn voegen en laat docenten duizelig achter van eeuwig draaiende constructies en oplopende werkdruk. Toch kijkt het bestuur ernaar zoals vertederde ouders naar hun onhandelbare kleuter kijken en zeggen: 'Laten we er nog een nemen.'

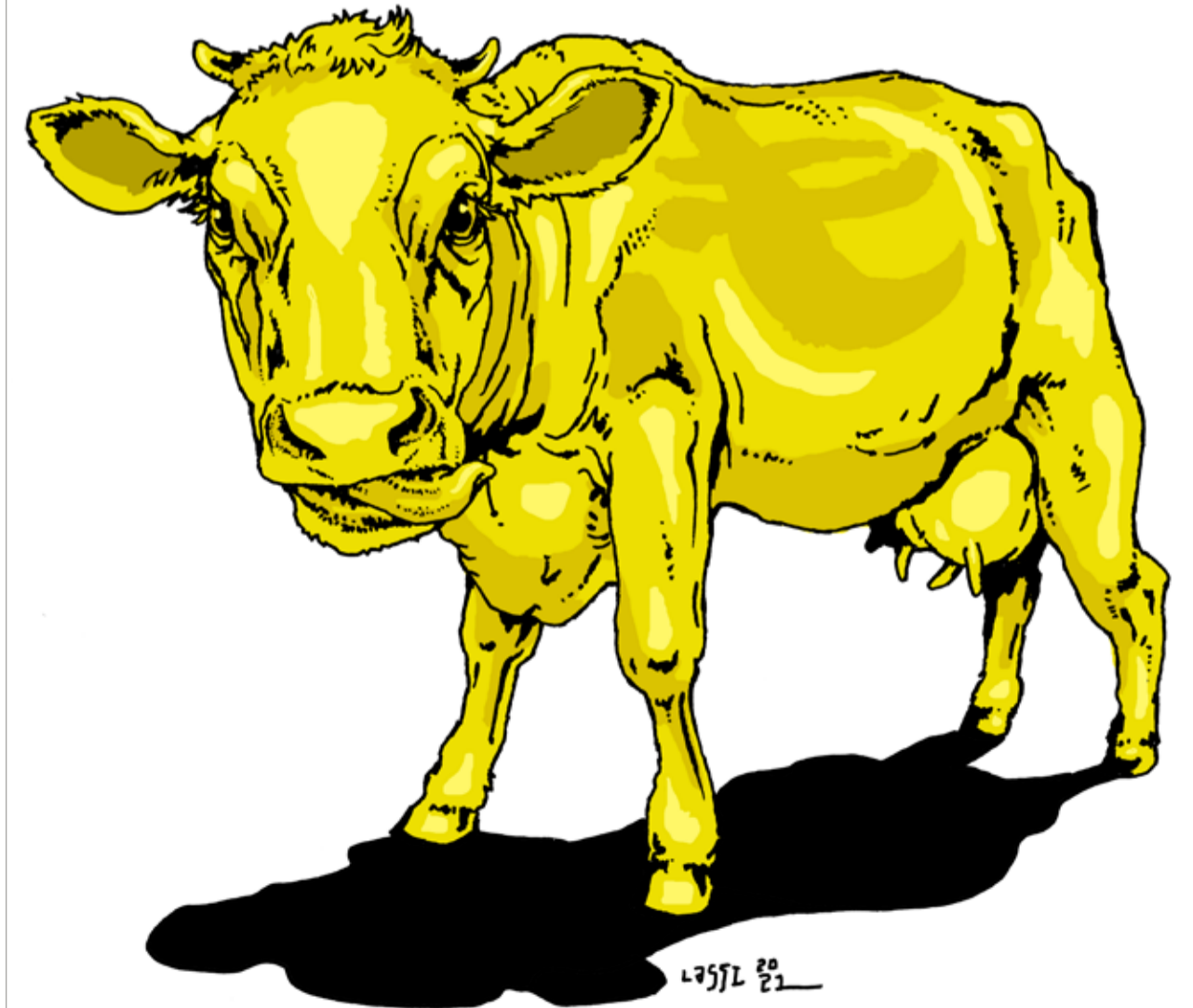
Hoe die opleiding er precies uit gaat zien weet het bestuur nog niet. Het is nog even wachten op de resultaten van het marktonderzoek (ja, echt). Het moet in ieder geval zo breed mogelijk, met verschillende tracks met woorden als 'society' en 'storytelling' in de naam. Woorden waarvan universiteitsbestuurders denken dat scholieren ze sexy vinden.

Het allerbreedste idee, een bachelor 'mondiale talen en culturen' bleek onhandig. Alle Aziatische, Europese en Latijns-Amerikaanse talen onder een paraplu is kennelijk lastig roosteren, zelfs als je het Midden-Oosten en Afrika niet tot de wereld rekent en de zaalbezetting met high-tech camera's monitort.

Momenteel richt het bestuur zich op een Europese talenbachelor, inclusief Russisch. Voor de duidelijkheid: dit is niet een brede talenbachelor zoals op sommige andere universiteiten, die kleine talenstudies samenvoegden om ze meer overlevingskans te geven. Voor zo'n beschermd reservaat is best iets te zeggen. Nee, dit is een extra opleiding, die naast de kleine opleidingen moet komen.

Zolang het duurt tenminste, want hoe hard het bestuur ook roept geen studenten van de andere talenstudies te willen lokken, tegelijkertijd beloven ze scholieren dat ze twee talen kunnen leren in één bachelor. Iedereen die wel eens heeft geprobeerd Italiaans en Spaans tegelijkertijd (goed) onder de knie te krijgen weet hoe dit afloopt, maar de toekomstige studenten doen dat nog niet. Zij mogen na de open dag kiezen: één of twee talen?

Drie keer raden wat het wordt. Talenstudies hebben een imago-probleem waar het bestuur zelf ook in is gaan geloven. Talenstudies doen het prima op de arbeidsmarkt. Studenten Duits worden uit bed gebeld door recruiters en zowel het bedrijfsleven als de overheid smeekt om China-experts. Sluit het niet goed aan? Moderniseer liever wat er is. Maar leg de toekomst van de faculteit niet in handen van clickbaitstudies.

LITERAIR TALENT OPGELET

Schrijf een kerstverhaal en win €250 aan leesvoer!

Schrijvende studenten opgelet: zoals elk jaar organiseren we ook nu weer de Mare-Kooyker-Kerstverhalenwedstrijd. Hoofdprijs: 250 euro aan boekenbonnen.

Wat moet ik doen?

Schrijf een kerstverhaal van maximaal 1500 woorden en stuur dat voor 10 december naar redactie@mare.leidenuniv.nl.

Wat kan ik winnen?

Goed schrijven = veel lezen. Daarom krijgt de winnaar € 250 aan boekenbonnen. De nummers twee en drie krijgen € 75 en € 50. De prijzen zijn mede mogelijk gemaakt door de gulle sponsoring van boekhandel Kooyker (waar jullie natuurlijk naast het gebruikelijke leesvoer ook alle kerstcadeaus gaan kopen).

Breek ik daarna door als schrijver?

Dat zou zomaar kunnen, want heel wat eerdere winnaars hebben inmiddels romans geschreven, of zijn daarmee bezig omdat ze een felbegeerd boekcontract hebben binnengesleept. Weer anderen zijn columnist geworden, of literair agent.

Mag iedereen meedoen?

Nee. Deelname is alleen voor studenten van de Universiteit Leiden. Ook columnisten en freelancers van *Mare* zijn uitgesloten van deelname (sorry, maar we willen natuurlijk niet de schijn van partijdigheid wekken).

Wie zitten er in de jury (en wat willen ze)?

Schrijvers (en oud-Mare-redacteuren) Arjen van Veelen en Christiaan Weijts gaan jullie verhalen beoordelen, en worden indien nodig in toom gehouden door Mare-hoofdredacteur Frank Provoost. Ze houden van verhalen met kop en staart over hoofdpersonen die een ontwikkeling doormaken. Maar mocht je het beter weten: vooral doen!

Enige inhoudelijke voorwaarde: het verhaal moet iets met geld en/of transacties te maken hebben, in de breedste zin van het woord. Dus alles mag: van bitcoins tot deugkapitaal en van tikkies tot pandpunten.

Nog een laatste tip uit een vorig jury-rapport: 'Er vielen behoorlijk wat doden te betreuen, maar ach, dat heeft de literatuur nog nooit kwaad gedaan. Toch een klein verzoek van de jury: hoofdpersonages hoeven niet per se de hand aan zichzelf te slaan. En tot slot nog een meteorologische tip: óók in een kerstverhaal mag best eens de zon schijnen. Echt.'

Moet ik nog iets weten?

Jazeker: de uiterste deadline is **DUS ECHT 9 DECEMBER, 23:59 U.** Heel veel succes!

Leiden in strakke lijnen

Vader en zoon, Eric en Yorick Coolen, publiceerden samen *Leiden in Klare Lijn*, met strakke illustraties van de bekendste (en minder bekende) gebouwen met bijpassende teksten.

DOOR PIM BAKX
BEELD ERIC COOLEN

Wat is Klare Lijn precies?

Yorick Coolen: 'Klare Lijn is een tekenstijl zoals je die ziet bij *Kuifje*. In veel strips worden de lijnen langzaam dikker, maar bij Klare Lijn is elke lijn precies even dik, dat maakt het zo strak. 'Het is bij mijn vader echt gegroeid. Hij begon wekelijkse illustraties voor onder andere tijdschriften, en sinds vijf jaar tekent hij strips voor het *Haarlems Dagblad*. Daar tekende hij steeds meer gebouwen in deze stijl. Toen wilde *Leidsch Dagblad* het ook.'

Hoe raakte jij erbij betrokken?

'Ik schreef sowieso al veel. Twee jaar terug heb ik mijn eerste boek geschreven, *Natuurlijk Haarlem*, over parken, dieren, planten, geschiedenis en architectuur in Haarlem. Mijn master was ecologie, dus ik wist een beetje wat ik kon verwachten. Dat probeer ik dan op een leuke manier op te schrijven. In dat boek heb ik ook getekend, de helft van de tekeningen is van mij en de andere helft is van mijn vader. 'Hij is van 's ochtends vroeg tot diep in de nacht bezig met tekenen en slaapt bijna niet. Dat is gewoon zijn standaard. Het gaat bij hem vanzelf, maar ik vind het niet zo leuk dat ik er elke dag mee bezig zou willen zijn.'

Welke gebouwen vielen je op?

'Ik vond Le Carrefour eerst ontzettend lelijk, maar nu ik weet waar die vlakjes vandaan komen, kijk ik er wel anders naar. Dat zijn die gebouwen naast het station. De rood-geel-blaauwe vakjes zijn een knipoog naar De Stijl, de beweging van kunstenaars als Piet Mondriaan en Theo van Doesburg. 'Wat ook gek is: de bovenverdieping van Lido is een leeg woonhuis. Vroeger woonden daar de bioscopeigenaren en je kunt er naar het schijnt alleen via een klein trappetje achter de kassa's komen. Daarom mag het niet verkocht of verhuurd worden.'

Ligt er alweer een volgende stad op de loer?

'Nog niet. Leiden heeft meer dan duizend monumenten, dus we zijn hier nog wel even mee bezig. We krijgen de laatste tijd veel mailtjes en reacties van mensen die zich afvragen of we ook nog buiten het centrum gaan tekenen. Toevallig wordt het de volgende keer een molen in Leiderdorp.'

‘De roze koeken gaan het hardst’

DOOR PIM BAKX
FOTO MARC DE HAAN

Je werkt al sinds je zeventiende bij de bloedbank in Leiden. Wat doe je het liefst?

‘Ik studeer er ook naast, dus in de weken dat ik tentamens heb, vind ik het minder fijn om donoren te keuren, omdat je dan veel informatie moet verwerken. Bloed prikken is meer werk op de automatische piloot.’

Hoe verloopt het keuren?

‘Bij de receptie worden donoren ingecheckt. Daarna vullen ze een vragenlijst in en als ze op een vraag “ja” antwoorden, ga je dat verder onderzoeken. Het gaat over bepaalde erfelijke ziektes die in de familie voorkomen, of iemand re-

centelijk koorts of een open wond heeft gehad, of bij de tandarts is geweest. Dat zijn allemaal dingen die eventueel invloed zouden kunnen hebben op de kwaliteit van het bloed of op de gezondheid van de donor tijdens het prikken.’

Zijn er genoeg mensen die bloed geven?

‘Er is eigenlijk altijd een tekort aan donoren. Je kunt je heel gemakkelijk online aanmelden, via sanquin.nl.’

Moet je vaak mensen afkeuren?

‘Met enige regelmaat, bijvoorbeeld door een te hoge bloeddruk, of een te laag HB, het aantal bloedcellen. Soms zie je

dat mensen alleen nog maar een appeltje op hebben over de gehele dag. Die laten we dan niet doneren voordat ze iets hebben gegeten.

‘In de lockdown was ons café het enige dat open was, dus je merkte dat het voor mensen een uitje werd. Het is een donorcafé: het eten en drinken is gewoon gratis. De roze koeken gaan het hardst.’

En het prikken?

‘Je doet een stuwband om waardoor het bloedvat groter wordt. Dat is het hele idee van een vuist maken: de slagader kan het bloed wel naar de arm brengen, maar de ader zelf heeft een lagere druk, dus het kan niet meer terug naar het hart, waardoor het vat gaat uitzetten. Dan moet iemand zijn arm weer strekken en kun je heel netjes aanprikken.’

Wordt er nooit iemand onwel?

‘Je wordt heel goed in detecteren wanneer het niet goed gaat. Tijdens de donatie of net nadat de naald eruit is, vallen mensen wel eens flauw.’

En dan?

‘De benen kruisen, want dan knel je de aderen af waardoor de bloeddruk weer stijgt. En ze moeten hun bil-, been- en buikspieren aanspannen en ontspannen om als een soort pomp bloed weer naar het hoofd krijgen. Je wilt geen paniek zaaien, dus wat ik meestal doe als mensen heel zenuwachtig zijn, is heel veel met ze praten.’

Waarover zoal?

‘Ik ben iemand die altijd wel graag met mensen praat. In de lockdown kom je van alles tegen en gaat het vaak over coronamaatregelen. Je hebt ook gewoon anti-vaxxers. Ik vind wappies een verkeerde term, want uiteindelijk heeft iedereen de goede intenties, maar niet de goede informatiebronnen. Ze vragen vaak veel aan mij. Ik probeer nooit heel aanvullend te zijn, maar vooral uit te leggen hoe ik het zie. Je merkt dat mensen er daardoor juist wel over gaan nadenken. Dat vind ik ook leuk aan de bloedbank, dat je van alles tegenkomt.’

COLUMN | MAIA DE QUAY

Een baaldag zou nu *mental health day* heten

Toen ik op de basisschool zat, kreeg ik twee baaldagen per jaar. Een baaldag was een dag waarop ik niet ziek was, maar gewoon baalde van het leven en de dagelijkse sleur.

Het is zo'n dag dat je wakker wordt en gewoon denkt ‘vandaag even niet’, iets wat we vandaag de dag zouden bestempelen als een *mental health day*.

Van mijn moeder mocht ik twee keer per jaar geoorloofd ongeoorloofd balen; ze meldde me dan ziek. Op een baaldag deed ik wat mensen doen die balen: ik bleef extra lang in bed liggen, ging op bezoek bij mijn oma of speelde gewoon urenlang Mario Kart op de Wii.

De traditie zette zich voort toen ik

naar de middelbare school ging, maar één ding veranderde. In plaats van dat de baaldagen vrij inzetbaar waren, werd bepaald dat mijn broer en ik één van onze baaldagen structureel inzetten in de week na pakjesavond.

In die week voltrekt zich bij ons thuis jaarlijks een fenomeen dat we ‘Project Kerstboom’ noemen, en mijn broer (tevens in het bezit van 2 inzetbare baaldagen per jaar) en ik werden daar verplicht onderdeel van toen we ouder werden.

De week na pakjesavond is hét moment dat de perfecte kerstboom moet worden uitgezocht, verlicht én versierd, allemaal voor het donker wordt. Je snapt het al: dat is niet te doen als je pas rond 15:00u klaar bent met je laatste les.

Om Project Kerstboom dus met goed gevolg af te ronden, moest er dus elk jaar rond 7 december even goed worden gebaald. Inmiddels wonen mijn broer en ik al jaren niet meer thuis en is het concept van een baaldag verwaterd. Kerstbomen in de gang van mijn studentenhuis heeft DUWO verboden, en als ik een keer

geen zin heb in de dagelijkse sleur ga ik gewoon niet naar college.

Gelukkig is Project Kerstboom daarentegen altijd blijven bestaan.

Elk jaar wijden mijn moeder en ik minstens een hele dag aan het fenomeen: ongeveer alle boomverkopers van Nijmegen worden afgestruind en dezelfde playlist met kerstige terrormuziek wordt weer grijsgedraaid terwijl wij de spar traditiegetrouw omtoveren tot spreekwoordelijke hoerenkeet.

Voor het concept van baaldagen bestaat hoop. Uiteindelijk geloof ik dat ze wel weer terugkeren als ik een voorspelbaar burgerlijk bestaan leid en moe word van de 9-tot-5-ellende, al is het maar om te vieren dat ik dan (hopelijk) niet meer in een DUWO-complex woon.

Echt vergeten zijn baaldagen overigens nooit - toen ik vorig jaar na het volledig afronden van Project Kerstboom per ongeluk de streng met lampjes ook meenam toen ik een tak afknipte, kon ik er ook wel weer een gebruiken.

Uit het oog maar niet uit het hart, enzo.

MAIA DE QUAY is student rechten

‘Project Kerstboom is: elk jaar met dezelfde playlist terrormuziek een spar omtoveren tot spreekwoordelijke hoerenkeet’

